

Franciszek Kamiński

Charakterystyka zmian na rynku komunikacji elektronicznej w Unii Europejskiej

Ekonomiczne Problemy Usług nr 35, cz. 2, 559-573

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

FRANCISZEK KAMIŃSKI

Instytut Łączności, Warszawa

CHARAKTERYSTYKA ZMIAN NA RYNKU KOMUNIKACJI ELEKTRONICZNEJ W UNII EUROPEJSKIEJ

Wprowadzenie

Komunikacja elektroniczna należy do podstawowy instrumentów kształtowania i rozwoju społeczeństwa informacyjnego z gospodarką opartą na wiedzy w Unii Europejskiej. Wynika to z jej uniwersalizmu w życiu gospodarczym i społecznym. Specyficzna pozycja komunikacji elektronicznej rodzi podwyższone zainteresowanie tą dziedziną gospodarki w organach Wspólnoty oraz państw członkowskich. Przejawia się to między innymi w stworzeniu specjalnego otoczenia prawnego dla działalności w tym sektorze, które charakteryzuje się znacznie większym rygoryzmem kontroli ze strony administracji unijnej i państw członkowskich, aniżeli ma to miejsce w innych gałęziach gospodarki.

W przedstawionym referacie omówiono istotne zmiany na rynku komunikacji elektronicznej, które nastąpiły od początku procesu urynkowienia telekomunikacji publicznej w państwach Europy Zachodniej. Analiza tych zmian powinna stanowić podstawę do wyciągnięcia wniosków dotyczących pożądanych kierunków przekształceń otoczenia prawnego dla działalności telekomunikacyjnej, łącznie z opcją odejścia od regulacji sektorowej, tj. deregulacji.

W referacie przyjęto oznaczenia: UE-15 – dla grupy państw członkowskich przed rozszerzeniem UE; UE-27 – dla grupy państw członkowskich po

rozszerzeniu Unii w 2007 r.; a oznaczenie UE-12 – dla grupy państw nowo przyjętych po 30.04.2004 r.

1. Koniec monopolu państwowego – początek urynkowienia telekomunikacji publicznej

Proces urynkowienia telekomunikacji publicznej rozpoczął się we Wspólnocie Europejskiej w latach dziewięćdziesiątych ub. wieku. Celem przeprowadzonej reformy było zlikwidowanie monopolu w telekomunikacji publicznej i przejście do rynkowych stosunków w sektorze telekomunikacyjnym, analogicznych do obowiązujących w innych gałęziach gospodarki. Na początku tego procesu telekomunikacja publiczna była zarządzana przez administrację państwową. Wszystkie kwestie związane z funkcjonowaniem sektora telekomunikacyjnego były zmonopolizowane przez administrację łączności, a w szczególności obowiązywał monopol w odniesieniu do krajowej infrastruktury sieciowej (utrzymanie, zarządzanie i rozwój sieci telekomunikacyjnej) oraz monopol świadczenia usług telekomunikacyjnych, w tym ustalanie opłat i stawek taryfowych, obowiązujących w publicznym sektorze telekomunikacyjnym. Oferty usługowe administracji łączności były skromne; obejmowały świadczenie małej liczby standardowych usług telefonii stacjonarnej.

W wyniku polityki państwowej, prowadzonej w krajach członkowskich Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG) w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych ub. wieku na rzecz rozbudowy infrastruktury telekomunikacyjnej, stworzono warunki powszechnej dostępności usług telefonicznych. Jednocześnie dążono do zaspokojenia zapotrzebowania na podstawowe standardowe usługi telefoniczne, a szczególnie na usługi lokalne przez ich subsydiowanie z przychodów z usług międzymiastowych i międzynarodowych. Taka polityka taryfowa oznaczała niskie ceny za połączenia miejscowe kosztem wysokich cen za połączenia w ruchu międzymiastowym i międzynarodowym.

Analiza sytuacji w sektorze telekomunikacyjnym EWG¹ wykazała, że monopol państwa w telekomunikacji publicznej nie przystaje do nowoczesnej

¹ Towards a dynamic European economy - Green Paper on the development of the common market for telecommunications services and equipment. COM (87) 290, Brussels, 30 June 1987.

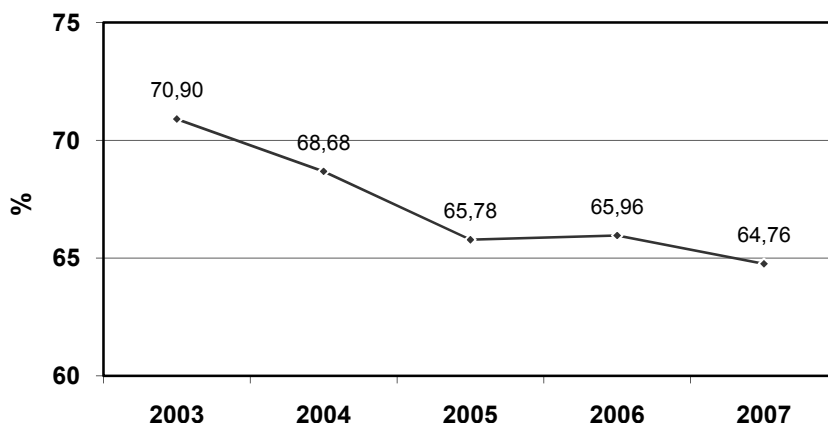
gospodarki rynkowej, nie służy dalszemu jej rozwojowi. Sektor telekomunikacyjny, zdominowany przez monopolistyczną pozycję państwa, nie nadążał za dynamicznym wzrostem popytu na usługi informacyjne i usługi o wartości dodanej, realizowane za pośrednictwem telekomunikacji. Wystąpiło nadmierne rozdrobnienie infrastruktury telekomunikacyjnej na obszarze Wspólnoty oraz rozproszenie wysiłków przy wdrażaniu nowych rozwiązań technicznych, co powodowało osłabienie samodzielnej pozycji i zdolności konkurencyjnej krajów członkowskich oraz Wspólnoty jako całości. Działając na rzecz powstania i rozwoju wspólnego rynku europejskiego Komisja EWG podjęła kroki w kierunku demonopolizacji, liberalizacji oraz integracji sektorów telekomunikacyjnych krajów członkowskich w jednolity sektor telekomunikacyjny: wspólny rynek usług i terminali telekomunikacyjnych, z ujednoczonymi standardami dotyczącymi infrastruktury sieciowej i usług. Towarzyszyło temu zanegowanie zasad teorii monopolu naturalnego w telekomunikacji.

W wyniku podjętych działań w celu urynkowienia telekomunikacji zlikwidowano monopol państwa w tym sektorze. Eksploatacyjną działalność oraz majątek, znajdujący się w gestii administracji łączności, przekazano nowo utworzonym państwowym operatorom telekomunikacyjnym, które następnie sprywatyzowano. W ten sposób operatorzy ci, określane mianem operatorów zasiedziały (*incumbents*), stali się monopolistami w dostępie do infrastruktury, co nie odpowiadało zasadom rynku konkurencyjnego. Stąd zrodziła się konieczność opracowania odrębnej regulacji sektorowej oraz powołania regulatorów krajowych ds. rynku telekomunikacyjnego (komunikacji elektronicznej) z zadaniem wdrażania i egzekwowania wymogów regulacyjnych na rynku. **Z samego założenia, rozwiązanie takie uważa się za przejściowe, obowiązujące na etapie przekształcania rynku telekomunikacyjnego w rynek konkurencyjny.** Opracowanie i wdrożenie regulacji sektorowej doprowadziło w 1998 r. do pełnego otwarcia rynku telekomunikacyjnego Wspólnoty. Od dnia 1 stycznia 1998 r. zniesiono monopol operatorów zasiedziały na świadczenie usług telefonicznych w publicznej stacjonarnej sieci komutowanej.

Zmieniająca się sytuacja na rynku komunikacji elektronicznej, a w szczególności zjawisko konwergencji technicznej i rynkowej, skłoniła Komisję Europejską do opracowania nowych zasad regulacji sektorowej, ujętych w pakiecie regulacyjnym 2002, który obowiązuje od lipca 2003 r. Pakiet ten obejmuje

dyrektywę ramową² oraz cztery dyrektywy szczegółowe: dyrektywę o dostępie, dyrektywę o zezwoleniach, dyrektywę o usłudze powszechnej oraz dyrektywę o ochronie prywatności w komunikacji elektronicznej, a także zalecenia i wytyczne Komisji Europejskiej. Celem przyjęcia pakietu regulacyjnego 2002 było:

- szybkie i zdecydowane złamanie monopolu operatorów zasiedziałych, szczególnie w płaszczyźnie sieci dostępowej;
- stworzenie przyjaznego otoczenia prawnego dla nowo wstępujących operatorów;
- wspieranie rozwoju wspólnego rynku komunikacji elektronicznej przez harmonizację zasad działalności gospodarczej państw członkowskich UE w tym sektorze.

Rys.1. Udział operatorów zasiedziałych w UE w rynku usług telefonii stacjonarnej (według udziału w przychodach rynku detalicznego) w okresie 2003 r. – 2007 r.

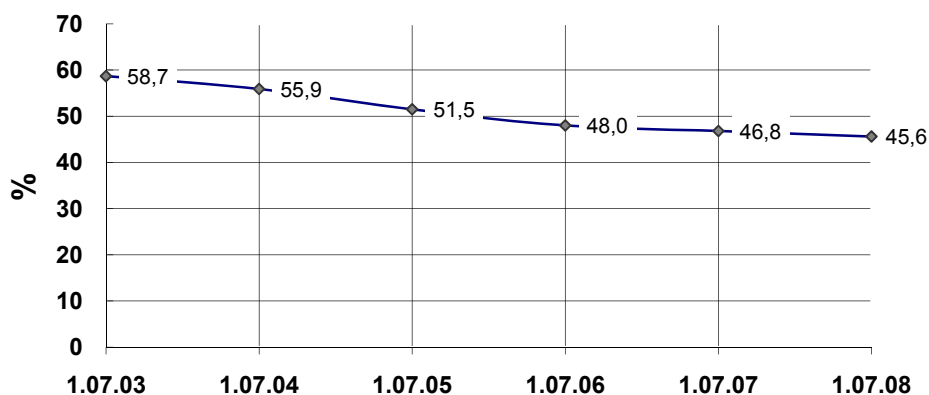
Źródło: opracowano na podstawie SEC(2007) 403 vol. 2; SEC(2009) 376, vol. 2.

Wymienione cele zostały w znacznym stopniu osiągnięte, aczkolwiek w dalszym ciągu występuje problem dominacji operatorów zasiedziałych w sieci dostępowej oraz niedostateczna jednolitość praktyki regulacyjnej w Unii

² Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive). OJ L 108, 24.04.2002, p. 33–50.

Europejskiej. Dane na rysunku 1 świadczą o tym, że systematycznie maleje udział operatorów zasiedziałych w rynku usług telefonii stacjonarnej. Na początku procesu urynkowienia usługi te stanowiły podstawowe źródło przychodów operatorów zasiedziałych. Na obecnym etapie tracą tę pozycję.

O postępującym procesie utraty pozycji dominującej na rynku świadczą też dane przytoczone na rys. 2, które ukazują systematyczny, malejący udział operatorów zasiedziałych w UE w rynku dostępu szerokopasmowego w latach 2003 – 2008.

Rys. 2. Udział operatorów zasiedziałych w rynku dostępu szerokopasmowego w Unii Europejskiej (UE-27) w okresie lipiec 2003 r. – lipiec 2008 r.

Źródło: Broadband access in the EU: situation at 1 July 2008. Communications Committee, Working Document, COCOM08-41 final, Brussels, 28.11.2008, <http://forum.europa.eu.int/Public/irc/infso/cocom1/home>

Obecnie, w wyniku zmian w technice oraz na rynku usług komunikacji elektronicznej zachodzi konieczność przejścia do następnego etapu regulacji sektora komunikacji elektronicznej. Procedura przeglądowa pakietu rozpoczęła się w listopadzie 2005 r. Obecnie dobiega ona końca; jej planowane zakończenie ma nastąpić w I połowie 2009 r. Przewiduje się, że znowelizowany pakiet

regulacji sektorowej będzie obowiązywał przynajmniej do 2015/2016 r., jeżeli nie dłużej³.

2. Charakterystyka zmian na rynku komunikacji elektronicznej

System regulacji rynku telekomunikacyjnego, przyjęty w EWG/UE i następnie przetworzony w pakiet regulacyjny 2002, był przystosowany do realiów rynkowych Wspólnoty Europejskiej na przełomie wieków. Uwzględniono w nim wysoki poziom zrealizowanych inwestycji infrastrukturalnych, które zapewniły powszechną dostępność i przystępność usług telefonicznych, a w momencie otwarcia rynku były już w znacznym stopniu zamortyzowane. W tych warunkach można było skupić główną uwagę na wspieraniu działalności konkurencyjnej w obszarze usług z wykorzystaniem – przy stosunkowo niskich opłatach regulowanych – majątku operatorów zasiedziały. Znalazło to odzwierciedlenie w asymetrycznych zasadach regulacji, które preferują model konkurencji usługowej (*service-based competition, access competition*), ze skromnym jedynie udziałem konkurencji infrastrukturalnej (*facilities-based competition, infrastructure-based competition*).

Jednym z podstawowych problemów związanych z otwarciem rynku telekomunikacyjnego i jego stopniową transformacją w rynek w pełni konkurencyjny jest problem zapewnienia uczciwej konkurencji w warunkach przytłaczającej przewagi zasiedziałego operatora telekomunikacyjnego nad nowymi operatorami-konkurentami. Zasiedziały operator jako właściciel infrastruktury sieciowej, a szczególnie sieci dostępowej do użytkowników, nie sprzyja samodzielnemu rozwojowi konkurencji i ekonomicznej demonopolizacji sektora. Dlatego

³ F. Kamiński, *Propozycje reform regulacyjnych 2007 w sektorze komunikacji elektronicznej Unii Europejskiej*. Telekomunikacja i Techniki Informacyjne, 2008, nr 1–2, s. 20–50, oraz w: Komunikat Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów: *Sprawozdanie na temat wyników przeglądu unijnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej zgodnie z dyrektywą 2002/21/WE oraz Streszczenie propozycji reform z 2007 r.* KOM(2007) 696 wersja ostateczna, Bruksela, dnia 13.11.2007, http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm, oraz w: Wniosek: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę 2002/21/WE w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej, 2002/19/WE w sprawie dostępu do sieci łączności elektronicznej oraz wzajemnych połączeń i 2002/20/WE w sprawie zezwoleń na udostępnienie sieci i usług łączności elektronicznej (przedstawiona przez Komisję), {SEK(2007) 1472}, {SEK(2007) 1473}, KOM(2007) 697 wersja ostateczna, Bruksela, dnia 13.11.2007, http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm

w okresie przejściowym są niezbędne instrumenty wspierania, nadzoru i egzekwowania ze strony państwa. Znajduje to wyraz w silnej pozycji państwowego organu regulacyjnego wobec prywatnych podmiotów gospodarczych w sektorze komunikacji elektronicznej. Działalność firm telekomunikacyjnych podlega nadzorowi regulatora rynku⁴, którego wyposażono w szerokie uprawnienia do ingerencji w działalność publicznych sprywatyzowanych operatorów o znaczącej pozycji rynkowej, co nie pozostaje bez negatywnego wpływu na ich wyniki biznesowe i finansowe⁵.

Od czasu urynkowienia telekomunikacji publicznej w latach dziewięćdziesiątych nastąpiły znaczące zmiany w sektorze komunikacji elektronicznej, szczególnie pod wpływem wprowadzenia nowych technik oraz innowacyjnych rozwiązań aplikacyjnych. Dlatego wylania się pytanie, w jakim stopniu obecne regulacje oraz proponowane reformy pakietu 2002⁶ służą deregulacji rynku, tj. odejściu od regulacji sektorowej na rynku komunikacji elektronicznej i przejściu do ogólnie obowiązujących zasad konkurencji. Z punktu widzenia kierunków polityki regulacyjnej, w ocenie sytuacji rynkowej należy uwzględnić, obok wspomnianych zmian w pozycji rynkowej operatorów zasiedziały – rys. 1 i 2, także następujące fakty.

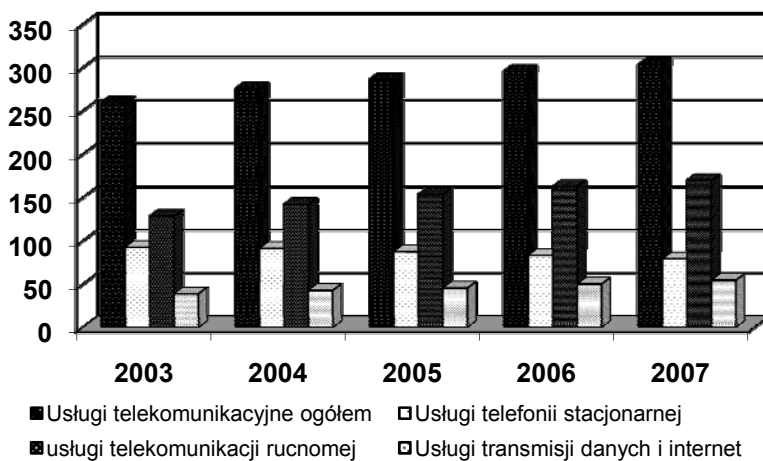
Pod wpływem konkurencji ze strony innych platform komunikacyjnych, jak telekomunikacja ruchoma oraz telefonia internetowa, następuje systematyczny spadek znaczenia rynku usług telefonii stacjonarnej. Dane na rys. 3 i 4 o przychodach z usług telekomunikacyjnych w latach 2003 – 2007 świadczą

⁴ Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (*Framework Directive*). OJ L 108, 24.04.2002, p. 33–50.

⁵ Regulator jest gorszy niż kryzys. Z Maciejem Wituckim, prezesem Telekomunikacji Polskiej, rozmawia Łukasz Dec. Rzeczpospolita, 8.12.2008 r.

⁶ F. Kamiński, *Propozycje reform regulacyjnych 2007 w sektorze komunikacji elektronicznej Unii Europejskiej*. Telekomunikacja i Techniki Informacyjne, 2008, nr 1–2, s. 20–50, oraz w: Komunikat Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów: *Sprawozdanie na temat wyników przeglądu unijnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej zgodnie z dyrektywą 2002/21/WE oraz Streszczenie propozycji reform z 2007 r.* KOM(2007) 696 wersja ostateczna, Bruksela, dnia 13.11.2007, http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecom, oraz w: Wniosek: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywy 2002/21/WE w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej, 2002/19/WE w sprawie dostępu do sieci łączności elektronicznej oraz wzajemnych połączeń i 2002/20/WE w sprawie zezwoleń na udostępnienie sieci i usług łączności elektronicznej (przedstawiona przez Komisję), {SEK(2007) 1472}, {SEK(2007) 1473}, KOM(2007) 697 wersja ostateczna, Bruksela, dnia 13.11.2007, http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecom

o tym, że występuje tendencja spadku przychodów z usług telefonii stacjonarnej przy jednoczesnym ich wzroście z usług telekomunikacji ruchomej, które w 2007 r. były już ponad dwukrotnie wyższe od przychodów stacjonarnych (rys. 4). Również rosła przychody z usług transmisji danych i internetu; w 2007 r. były one tylko o ok. 8 punktów procentowych mniejsze od udziału przychodów z usług telefonii stacjonarnej.

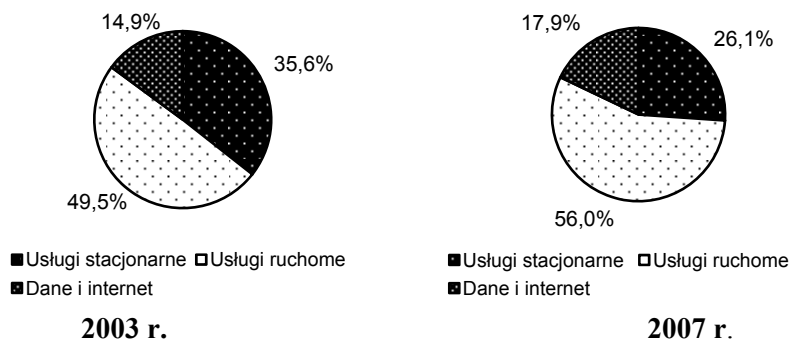
Rys. 3. Przychody z usług telekomunikacyjnych w Europie w latach 2003 – 2007 (mld euro)

Źródło: opracowano na podstawie Facts & Figures about European Telecoms Operators, 3rd edition, September 2008, ETNO, www.etno.be. Dane dotyczą wszystkich dostawców usług telekomunikacyjnych w Europie (z wyłączeniem Rosji).

Cechą charakterystyczną zmian w sektorze komunikacji elektronicznej jest szybki rozwój telekomunikacji ruchomej. Widać to na przykładzie danych o telefonizacji gospodarstw domowych w UE⁷. Pod koniec 2007 r. 95% gospodarstw domowych w UE-27 miało dostęp telefoniczny, z tego 57% korzystało zarówno z dostępu stacjonarnego jak i ruchomego (komórka). W latach 2005 – 2007 systematycznie spadała liczba gospodarstw domowych korzystających

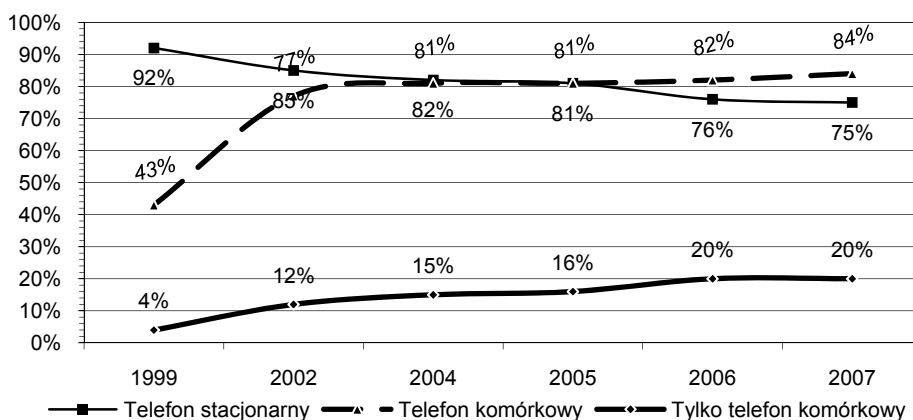
⁷ *E-Communications household survey*. Special Eurobarometer 293, Wave 68.2 – TNS Opinion & Social, June 2008; ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/. Liczby procentowe w tym akapicie odnoszą się do ogólnej liczby badanych gospodarstw w danej grupie państw.

z dostępu stacjonarnego przy jednoczesnym wzroście liczby gospodarstw z dostępem ruchomym. W tym okresie ok. 7% gospodarstw domowych zrezygnowało z aparatu stacjonarnego; w tym samym czasie nastąpił ok. 6% wzrost liczby gospodarstw domowych, wyposażonych jedynie w aparat telefonii ruchomej. W Polsce w tym okresie nastąpił prawie 13% spadek liczby telefonicznych (stacjonarnych) łączy głównych.

Rys. 4. Udziały przychodów z podstawowych grup usług telekomunikacyjnych w przychodach rynku usług telekomunikacyjnych w 2003 r. i 2007 r.

Opracowano na podstawie: Facts & Figures about European Telecoms Operators, 3rd edition, September 2008, ETNO, www.etno.be. Dane dotyczą wszystkich dostawców usług telekomunikacyjnych w Europie (z wyłączeniem Rosji).

Rys. 5. Wybrane dane o telefonizacji gospodarstw domowych w Unii Europejskiej (UE-15) w latach 1999 – 2007

Źródło: Opracowano na podstawie SEC(2005) 660; E-Communications household survey, Eurobarometer, July 2006, April 2007, June 2008.

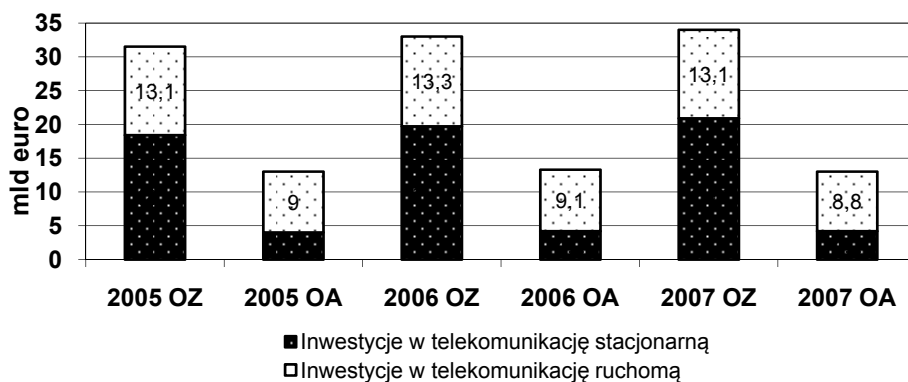
Przebieg zmian w dostępie gospodarstw domowych do usług telefonicznych w UE-15 w latach 1999 – 2007 obrazuje rys. 5: systematycznie spada korzystanie z dostępu stacjonarnego przy jednoczesnym wzroście zainteresowania usługami telekomunikacji ruchomej. W państwach członkowskich z grupy UE-12 różnice te są bardziej jaskrawe: z dostępu stacjonarnego korzysta 51% gospodarstw, zaś z dostępu ruchomego – 78% gospodarstw, w tym 39% ogółu gospodarstw domowych – tylko z takiego dostępu. Jak widać, mieszkańcy UE mają zapewniony powszechny i cenowo przystępny dostęp do usług telefonicznych, przy czym obecnie występuje przewaga usług telefonii ruchomej nad usługami telefonii stacjonarnej, co uzasadnia stwierdzenie, że **telefonია ruchoma stała się substytutem telefonii stacjonarnej**. Stąd wypływa wniosek, że **operatorzy zasiedzieli nie mogą kształtować cen usług telefonicznych w sposób niezależny od innych uczestników rynku**.

Zgodnie z postulatami strategii lizbońskiej w sprawie kształtowania europejskiego społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy następuje stopniowe upowszechnienie dostępu szerokopasmowego w UE z wykorzystaniem różnorodnych technik dostępowych, w tym systemów radiowych oraz kabli światłowodowych. W lipcu 2008 r. 21,7% mieszkańców UE korzystało z dostępu szerokopasmowego⁸. Na początku 2008 r. 60% gospodarstw domowych w UE-27 korzystało z dostępu do Internetu, przy czym 48% ogółu gospodarstw domowych miało dostęp szerokopasmowy⁹. Dzięki temu powstaje możliwość oferowania pakietów usługowych z opcją nieodpłatnych usług głosowych oraz rozwijania tanich usług głosowych z wykorzystaniem protokołu internetowego (*Voice over Internet Protocol - VoIP*). Według danych Eurostat, 15% osób (w grupie wiekowej 16 – 74 lat) w UE-27 korzystało z usług telefonii internetowej¹⁰.

⁸ *Broadband access in the EU: situation at 1 July 2008*. Communications Committee, Working Document, COCOM08-41 final, Brussels, 28.11.2008, <http://forum.europa.eu.int/Public/irc/infso/cocom1/home>

⁹ *Internet usage in 2008 – Households and individuals*. Data in focus, 2008, No. 46, Eurostat

¹⁰ Rośnie udział operatora telefonii internetowej Skype w ruchu międzynarodowym. Według szacunków firmy Telegeography (www.telegeography.com), w 2008 r. nastąpił 41% wzrost ruchu obsługiwanego przez Skype, co dało temu operatorowi 8% udziału w całości ruchu międzynarodowego.

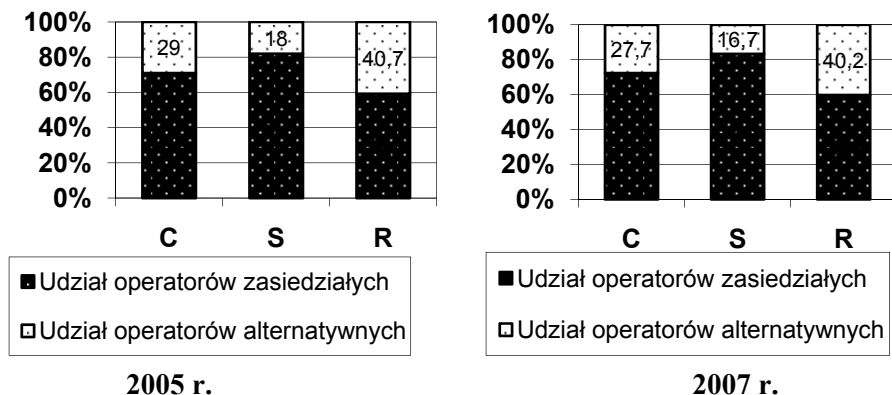
Objaśnienia: OZ – inwestycje operatorów zasiedziałych; OA – inwestycje operatorów alternatywnych.

Uwaga: Obszar działalności inwestycyjnej obejmuje kraje, w których świadczą usługi operatorzy-członkowie ETNO.

Rys.6. Inwestycje operatorów telekomunikacyjnych w Europie w latach 2005 – 2007

Źródło: opracowano na podstawie *Facts & Figures about European Telecoms Operators*, 3rd edition, September 2008, ETNO, www.etno.be.

Pomyślny rozwój działalności firm telekomunikacyjnych zależy w pierwszym rzędzie od uzyskania dostępu do użytkownika, a więc od rozwiązań technicznych i prawnych w sieci dostępowej. W chwili obecnej podmioty alternatywne rozwijają działalność usługową z wykorzystaniem udostępnionej infrastruktury operatorów zasiedziałych. Ich inwestycje własne obejmują w pierwszym rzędzie zakup odpowiedniego oprogramowania aplikacyjnego oraz urządzeń; wydatki na rozwój własnej infrastruktury dostępowej nie są znaczne. Na rys. 6 i 7 zestawiono wydatki inwestycyjne operatorów zasiedziałych i alternatywnych w latach 2005 – 2007 z rozbiciem na inwestycje w telekomunikację stacjonarną oraz telekomunikację ruchomą. Z tych danych wynika, że wkład inwestycyjny operatorów alternatywnych w rozwój infrastruktury stacjonarnej jest ok. 4,5 – 5 razy mniejszy od analogicznych wydatków operatorów zasiedziałych. Inaczej jest w przypadku inwestycji w telekomunikację ruchomą: wydatki operatorów zasiedziałych są tylko ok. 45% wyższe od nakładów operatorów alternatywnych.

Objaśnienia: C – udziały w całości nakładów inwestycyjnych; S – udziały w inwestycjach w telekomunikację stacjonarną; R – udziały w inwestycjach w telekomunikację ruchomą.

Rys. 7. Udział operatorów zasiedziałych i alternatywnych w inwestycjach telekomunikacyjnych w 2005 r. i 2007 r.

Opracowano na podstawie: *Facts & Figures about European Telecoms Operators*, 3rd edition, September 2008, ETNO, www.etno.be.

Świadczenie usług telefonicznych nie jest już domeną wyspecjalizowanych firm. Ten rodzaj biznesu stał się dostępny różnorodnym podmiotom z innych branż, o czym świadczy pojawienie się globalnych firm na rynku usług komunikacji elektronicznej jak Skype, Google, Microsoft. Ten fakt powinien być brany pod uwagę przy analizie rynków właściwych i doborze środków regulacyjnych.

W sektorze komunikacji elektronicznej następują zasadnicze zmiany w infrastrukturze transmisyjnej. Operatorzy zasiedzali realizują plany przekształcenia sieci z komutacją kanałów w sieci następnej generacji NGN (*next generation networks*) z komutacją pakietów, rozwijają nowe usługi konwergentne FMC (*fixed-mobile convergence*) oraz przystępują do inwestycji w światłowodową sieć dostępową. W tej sytuacji zmienia się konfiguracja sieci, a niektóre urządzenia infrastrukturalne stają się zbędne. Ma to istotny związek

z kwestią dostępności sieci operatora zasiedziałego dla operatorów alternatywnych¹¹.

Podsumowując przedstawiony materiał, należy stwierdzić, że:

- rynek komunikacji elektronicznej jest w stadium rozwoju zarówno w obszarze infrastrukturalnym jak i usługowym, z tym że traci na znaczeniu rynek analogowej telefonii stacjonarnej w segmencie usług głosowych;
- mieszkańcy UE mają zapewniony powszechny i cenowo przystępny dostęp do usług telefonii komórkowej, co powoduje poważne osłabienie pozycji operatorów zasiedziałych na rynku usług głosowych.

Widać z tego, że obowiązujące regulacje rynku komunikacji elektronicznej, które korzeniami tkwią we wczesnym okresie demonopolizacji i dominującej przewagi analogowej telefonii stacjonarnej, muszą być poddane gruntownemu przemyśleniu, aby nie stały się zawadą w podejmowaniu nowych inicjatyw inwestycyjnych oraz wprowadzaniu na rynek innowacyjnych rozwiązań usługowych. W szczególności musi być poddany krytycznej analizie prymat konkurencji usługowej, automatyzm nakładania środków zaradczych na operatorów dominujących oraz oligopole na rynku komunikacji elektronicznej, a także zakres usługi powszechnej.

Literatura

1. *Broadband access in the EU: situation at 1 July 2008*. Communications Committee, Working Document, COCOM08-41 final, Brussels, 28.11.2008, <http://forum.europa.eu.int/Public/irc/infso/cocom1/home>
2. Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (*Framework Directive*). OJ L 108, 24.04.2002.
3. *EC moots powers to open closed NGA-network designs*. Telecom Markets, 2008, No. 576.
4. *Facts & Figures about European Telecoms Operators*, 3rd edition, September 2008, ETNO, www.etno.be

¹¹ EC moots powers to open closed NGA-network designs. Telecom Markets, 2008, No. 576, p. 4.

5. Kamiński F.: *Propozycje reform regulacyjnych 2007 w sektorze komunikacji elektronicznej Unii Europejskiej*. Telekomunikacja i Techniki Informacyjne, 2008, nr 1–2.
6. Komunikat Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów: *Sprawozdanie na temat wyników przeglądu unijnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej zgodnie z dyrektywą 2002/21/WE oraz Streszczenie propozycji reform z 2007 r.* KOM(2007) 696 wersja ostateczna, Bruksela, dnia 13.11.2007. http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm
7. *Regulator jest gorszy niż kryzys*. Z Maciejem Wituckim, prezesem Telekomunikacji Polskiej, rozmawia Łukasz Dec. Rzeczpospolita, 8.12.2008 r.
8. *Towards a dynamic European economy - Green Paper on the development of the common market for telecommunications services and equipment*. COM (87) 290, Brussels, 30 June 1987.
9. Wniosek: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywy 2002/21/WE w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej, 2002/19/WE w sprawie dostępu do sieci łączności elektronicznej oraz wzajemnych połączeń i 2002/20/WE w sprawie zezwoleń na udostępnienie sieci i usług łączności elektronicznej (przedstawiona przez Komisję), {SEK(2007) 1472}, {SEK(2007) 1473}, KOM(2007) 697 wersja ostateczna, Bruksela, dnia 13.11.2007. http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm

CHARACTERISTICS OF CHANGES ON THE EU ELECTRONIC COMMUNICATIONS MARKET

Summary

The presented paper discusses main changes on the electronic communications market as they have evolved since the beginning of the public telecommunication liberalisation process in the Western Europe. Based on the cited data it has been concluded that electronic communications market is in the development phase both in the infrastructure and service areas. However, analogue fixed telephony market loses its importance in the voice service segment and the EU inhabitants have universal and price acceptable access to mobile services, which leads to the weakening of incumbents' posi-

tion on the voice market. This combination suggests that current electronic communications market regulations, stemming from the early days of demonopolisation and fixed line analogue telephony predominance, need re-thinking in order not to become an obstacle to new investment initiatives and introduction of innovative service solutions. In particular the following aspects must undergo critical analysis: supremacy of service competition, automatic obligatory remedies put on dominant operators and oligopoly on electronic communication market, and scope of universal service too.

Translated by Franciszek Kamiński